

Toma cuprinde și câteva predici ale părintelui Alexie, precum și cuvântul unor credincioși care l-au cunoscut atât ca preot, cât și în mijlocul familiei sale. Părintele Alexie a înfruntat o viață de vicisitudini istorice cu multă smerenie și răbdare, rămânând o pildă de existență firească, în mijlocul unei lumi zguduite de griji și spaime, dar pătrunsă și de aspirația către mântuire.

Este o carte folositoare nu numai tinerilor ce vor deveni preoți, ci multor laici de toate vârstele.

Editura

Părintele Alexie – Preotul lui Dumnezeu*

Atunci când, apropiindu-mă eu în mod real de Biserică, prin Ioan Alexandru, s-a pus problema alegerii unui duhovnic, pe lista de „candidați” pe care mi-a întocmit-o Mihai Urzică, nașul meu de cununie și destoinic dascăl întru ale Ortodoxiei, se afla și Părintele Alexie Bârcă (mai figurau părintele Galeriu de la „Silvestru”, Părintele Iulian de la „Flămânda” – la care m-am și oprit, dintr-un imbold intern, dincolo de orice explicație imediată –, Părintele Gherontie de la Patriarhie, părintele Sofian de la Antim – cei scriși cu majuscule au plecat deja la Domnul).

Așa s-a făcut că într-o zi de duminică am urcat colina pe care se afla cocoțată delicata biserică Bucur, teoretic cea mai veche din București, întemeiată, așa cum avertiza o plăcuță, de Bucur Ciobanul, cel care, după legendă, a dat și numele urbei noastre. Pe vremea aceea, în Postul Mare din anul Domnului 1975, biserica nu era încă strivită de actualele blocuri, ridicate odată cu construirea liniei de metrou. Se înălța mică și cochetă, frumos desenată, pe o colină care o scotea în evidență și o vestea împrejurimilor spre bucurare. În dreapta se afla un post de pompieri militari, în stânga case nu prea înalte și plăcute, cu mici grădini, un cartier liniștit venind din Bucureștiul normal de odinioară. Biserica Bucur era extrem de tandră prin absoluta ei intimitate. Pereții nepictați, dar mereu proaspăt văruiți, îi erau acoperiți cu zeci de icoane, bine conservate. Stranele, puține la număr, stau așezate unele în spatele altora, cu fața spre altar.

* Prefața la ediția I, apărută la Editura Bizantină, în 2002, în seria „Duhovnici români contemporani”, îngrijită de Costion Nicolescu.

Slujbele aveau o pace extraordinară, lumina era parcă totdeauna coborâtă din cea taborică. Vecerniile te purtau și ele chiar pe o *Lumină lină*. Apoi era grădina aceea paradisiacă din jurul bisericii, în care, înainte sau după slujbe, puteai să adăști, admirând florile și convorbind cu prietenii. Scara cu bolta ei de glicină era fabuloasă. Apa de la cișmea era aproape vie – îți venea mereu să o bei, chiar și când nu-ți era sete. Urcai și coborai trepte, ocoleai biserica... Pentru copii era o desfătare. Îți venea să-ți pui colibă acolo. Nu știu cum se făcea, dar totul căpătase măsura Părintelui Alexie, totul dădea impresia că ești în anticamera raiului. Prin Părintele, biserica Bucur căpătase ceva din taina și dulceața unui schit, apariție retrasă și miraculoasă într-un București pândit la tot pasul de dramatice demolări arhitectonice și spirituale.

L-am descoperit atunci cu imediată și blândă emoție pe Părintele Alexie Bârcă, care, retroactiv, îmi apare ca figură tipică de preot, așa cum ni l-am putea imagina, atunci când nu avem în față diferitele chipuri concrete de preoți întâlnite de-a lungul drumului nostru. Pe cel care nu l-a cunoscut aș putea să-l ajut să-l vizualizeze trimițând la chipul lui Teofan Grecul din filmul *Andrei Rubliov* al lui Andrei Tarkovski. De câte ori revăd filmul, asemănarea mi se pare mereu la fel de izbitoare. Chipul îi era numai lumină. Aduna și răspândea lumină. Parcă nicăieri mai mult ca lângă el lumina nu era, deopotrivă, inefabilă și tangibilă.

Părintele Alexie făcea parte dintr-o minunată falangă de preoți pe care Basarabia oropsită i-a dăruit României, unde ei s-au exilat, nu fără jale și veșnic nemângâiați, pentru a scăpa de ocnele sovietice, pregătite și oferite cu „generozitate” de invadatorii ateï slujitorilor lui Dumnezeu și ai neamului.

Cu trupul său uscățiv, cu figura prelungă, cu părul puțin zburlit, cu privirea pătrunzătoare plină de bunătate ocrotitoare, Părintele părea coborât direct din frizele cu mari asceți pictate în pronaosurile bisericilor mănăstirești. De aceea, la o primă

vedere, îți apărea, așa, puțin cam sever. Subțirimea fizică și spirituală dădea impresia a fi și mai înalt decât era. Nu știu de ce, mi-l amintesc îmbrăcat numai în veșminte albastre, de un albastru celest.

Îi plăcea ca la slujbă rânduiala să fie desăvârșită și l-am văzut nu o dată întrerupându-se din slujire pentru a adresa muștrări atunci când mici dezordini se iveau, din partea unor intruși. Dar ar fi preferat ca grija pentru pacea lăcașului să o fi avut credincioșii casei, să nu mai fie obligat el să intervină.

Biserica Bucur nu era o biserică parohială. Ea ținea de Patriarhie, era o filie a ei. Nu era mai mare decât o încăpere medie din apartamentele noastre. În jurul Părintelui se strângea însă, duminică de duminică, o mică parohie de inimă, constituită din credincioși veniți din colțuri mai apropiate sau mai îndepărtate ale Bucureștiului. Firesc, datorită spațiului redus, această comunitate duminicală nu putea fi prea mare. Dar, în afara celor permanenți, erau destui aceia care veneau cu oarecare periodicitate și, și mai mulți, cei care doreau să se spovedească la Părintele Alexie. De aceea, în perioade de mare solicitare nu mai pleca acasă, ci își trăgea un pic sufletul în chiliuța din grădina bisericii. Doamna preoteasă, modestă și inimoasă, era mereu în preajmă, veghind devotată asupra Părintelui, pentru care vădea mereu o duioșie și o înțelegere ocrotitoare, intuindu-l în toate cele. Tot ea ținea pangarul și se îngrijea de curățenia bisericii, ajutată, mai ales în preajma hramurilor și a marilor sărbători, de alte credincioase.

În general, Părintele nu predica. Era acolo un domn scund și blând, același mereu, care citea cu voce egală și lină din *Cazanie*, o carte astăzi destul de neglijată, dar, în fond, o adevărată comoară exegetică și omiletică. La sfârșitul slujbei, Părintele adăuga totdeauna un scurt cuvânt de mult folos, o povață luminătoare și întăritoare, o îndrumare părintească. Păstrase un accent basarabean fermecător, cu rădăcini în limba

noastră veche, atât de savuroasă și plină de sfințenie în alcătuirea ei structurală. Cuvintele-i erau răspicate, încărcate de întregul lor conținut. Și numai vederea lui era tămăduitoare. Când îți rostea numele (în convorbire directă sau citindu-ți pomelnicul), te simțeai conținut întreg în el, parcă purtat direct spre *Sinaxar*. Plecai de la Părintele Alexie copleșit de o bucurie neapropiată. Când cineva voia să facă mai discret, cu pace și în toată rânduiala, un botez sau o nuntă, se ducea la biserica Bucur, la sfinția sa.

La un moment dat s-a aflat, cu destulă îngrijorare, că Părintele este bolnav de leucemie. Multe crize și multe ridičări minunate din aceste crize s-au petrecut, cu întristările și, respectiv, bucurările aferente ale fiilor duhovnicești. Din păcate, moartea sa m-a prins pe alte meleaguri și n-am putut să-l petrec...

Doamna Elena Teodoreanu își intitula cartea despre tatăl său *Părintele Dimitrie cel necunoscut*. Același determinativ – „cel necunoscut” – s-ar potrivi și pentru Părintele Alexie, și el tot basarabean. De ce au fost ei atât de ignorați, mai ales prin raport cu statura lor duhovnicească cu totul îngerească? Să fi fost de vină numai vremurile? Sau adesea smerenia celuiilalt reprezintă un prag prea greu de trecut pentru atenția noastră moleșită și înțelenită? Desigur, am putea spune că aceasta era și starea Modelului său, a lui Hristos, pe Care, atunci când a venit, „lumea nu L-a cunoscut” (Ioan 1, 10). Îmi dau seama că nici eu nu știu multe sau mari întâmplări cu Părintele Alexie, dar că în același timp îl am în inima mea ca pe unul dintre cei mai dragi din câți am cunoscut. De unde îmi vine oare acest sentiment de nesfârșită duiosie? Din desăvârșita sa slujire, din felul în care te purta cu el, simplu și neabătut, în Sfânta Sfintelor, cea mai de presus, din sânul Treimii Sfinte. Cine și cum ar putea povesti rugăciunea?

(Ce bine că mai există urmași cu darul scrisului, ca doamna

Ileana Toma! Ce bine că mai există edituri dispuse spre recuperarea a tot ceea ce este tezaur duhovnicesc în viața mai discretă a Bisericii noastre! Părintele Alexie s-a numărat și el printre acei rugători și trăitori care salvează societatea în vremea în care trăiesc. El este acum rugător de nădejde în preajma Tronului ceresc, dar prin această carte se poate adăuga, pentru un număr mai mare de credincioși, ca model de întâlnire cu Dumnezeu în această lume.)

Cred că numele i se potrivea desăvârșit, pentru că, asemenea dragului și neasemuitului Sfânt Alexie de la Roma, și el era un „om al lui Dumnezeu”, în sensul cel mai adecvat al expresiei. Simplu, profund, întru totul smerit, jertfitor de sine până la capăt, drept-credincios, una cu rugăciunea, dăruit nemărginit și neabătut lui Dumnezeu, slăvitor prin întreaga-i trăire, frumos... Atât de frumos!

Costion Nicolescu
Iunie 2002

*Doamne Dumnezeu nostru, mântuiește poporul Tău și
binecuvântează moștenirea Ta.
Plinirea Bisericii Tale o păzește și pre cei ce iubesc podoaba
Casei Tale îi sfințește.
Tu pre aceștia îi preamărește cu dumnezeiasca Ta putere și nu
ne lepăda pre noi cei ce nădăjduim întru Tine.*

Rugăciunea antifonului al doilea

8 septembrie 1949. Cine era acest preot miop, care-și ridica ochelarii pe frunte și-și aducea *Liturghierul* atât de aproape încât, șoptind rugăciunea în taina altarului, aveai impresia că așază cartea între el și restul lumii, ca să se poată concentra?

Fusese numit de o săptămână preot slujitor la paraclisul Bucur Ciobanul din București, biserică fără parohie. Din dosarul său aflăm că fusese înainte preot misionar la câteva fabrici din capitală: Wolf, Zimmer, Phenix și Fabrica de Chibrituri. Făcea parte dintre acei preoți ai Basarabiei care, în urma refugiei din 1944, își căutau ogorul pe care să-l duhovnicească.

S-a născut în 1901, la 6 februarie, în satul Coreșăuți, județul Hotin. L-au botezat în 12 februarie, ziua Sfântului Alexie mitropolitul Moscovei, și i-au dat numele acestuia. Era al treilea copil, primul fecior al părintelui Vasile Bârcă, coborât din neam de preoți știuți până la a șasea generație. Mama era și ea tot dintr-o familie de preoți ce dăduse vremurilor prelați și cărturari de seamă, printre care mitropolitul Iosif Naniescu, cel care a ctitorit catedrala Iașilor.

La scurt timp după nașterea lui Alexie, părintele Vasile Bârcă a primit postul de preot paroh din satul Trebisăuți, județul Hotin. Aici s-au mai născut două fete. Familia cu cinci copii era

strâmtorată, parohia alcătuită numai din români era mică. Preoții împărăției țarilor se știe că nu erau oameni bogați; Basarabia era din 1812 sub stăpânire rusească, având o administrație de tip feudal. De altfel, prin tradiția acelor părți, toate eforturile părinților se concentraseră asupra educației copiilor. La terminarea școlii primare, pe Alexie l-au trimis la liceu la Hotin și apoi la Chișinău.

Era greu. Școala primară, în afară de citit și scris, o învățase în românește, alături de copiii din sat, dar la liceu totul se preda în rusește. Noroc că mama, preoteasa Teodosia Bârcă, vorbea curent rusa și ucraineana, așa că, pe măsură ce copiii erau trimiși la școli, în casă se vorbea tot mai mult rusește. Probabil că atunci s-a produs acea schimbare în felul de a fi al părintelui Vasile Bârcă, despre care preoteasa Teodosia îi povestea mai târziu nuroii sale:

- De când a trebuit să ne dăm copiii la școlile rusești și am vrut să le ușurăm viața vorbind rusește și acasă, eu stau și-l aștept cu masa pusă pe părintele Vasile când vine de la treburile. După ce ne închinăm, ne așezăm amândoi tăcuți la prânz și la cină. Și eu, care cu grijile gospodăriei nu prea ies din ogradă, îl întreb ce mai e nou și pe unde a umblat. El ridică ochii, se uită lung la mine și, după un timp, el tace și eu... ascult. Acum, din fericire, au venit românii. La biserică îi aud glasul, vorbind doar românește.

Îl dăduseră pe Alexie la liceu și nu la seminar, deși dintotdeauna visaseră să-l vadă preot. Părintele Vasile gândea că preoția este un lucru important și că omul trebuie să aleagă nesilit de împrejurări această cale la o vârstă când este conștient că are libertatea alegerii. Erau oameni fericiți, care *nu credeau în zodii și în soartă, credeau doar în Dumnezeu și se rugau mereu Lui să le binecuvânteze casa.*

Lui Alexie poate că drumul i s-a hotărât de sus, cam pe la treisprezece ani, când o epidemie de scarlatină care s-a abătut